

AYDINLIK
YAYINEVİ

GERÇEKLER Postası

SİYASAL GAZETE

P.K. 1116 — İSTANBUL

100 Kuruş

1938 HARP OKULU OLAYI BELGELERİ

ANTİ-EMPERYALİST

ULUSAL CEPHE

12. Sayı

Alpay KABACALI

Anti-Emperyalist Ulusal Cephe

Emperyalizm, yüzyılımızın yedi başlı ejderi, şu yaşanası dünyamızın tanrısı olmak amacında, «istidadın da» dır .

Geçen yüzyıllarda «imtiyazlı kütle» vardı: Pâyitahtlar kendi çıkarlarından başka bir çıkar gözetmeksizin kendi ülkelerini, metropoller ise kolonilerini insafsızca sömürürlerdi. Ulusal bağımsızlık savaşları, hânedanların, emperyalist devletlerin bu sonsuz hırslarına bir sınır tanımalarına; halklara, kolonilere bir takım haklar vermek zorunda kalmalarına yol açtı.

Bugün de, bir yanda yüzyılımızın akıl çağı, uygarlık çağı olması için yapılan bunca çalışmalar, uygarlığın dev adımları varken, öte yanda ezilen uluslar, hattâ aynı «uygarlık ülkesi» içinde bile sömürülen halklar halâ var. Emperyalizm, kendi yöntemlerinde -deyim derindeyse- devrim yapmıştır. Artık açık açık sürdüremediği sömürüyü çeşitli kılıklara girerek, çeşitli araçlar kullanarak başarabiliyor. Ne dereceye, ne zamana kadar? Sömürülmek istenen ülkede kendi adamlarını işbaşına geçirmek, iktidarları satın almak emperyalizmin en etkili ve tatlı yöntemi. Eskiden ilk başvurulan militarist yönteme, bugün bütün olanaklar zorlandıktan, denendikten sonra gidiliyor.

Oysa ezilen, sömürülen halkların da emperyalizme karşı koyma yöntemi, yöntemleri var. Militarisme harblerle ya da gerilla hareketleri ile karşı konuluyor. Emperyalizmin öbür yöntemleri de, ulusal güçler tarafından kurulan bir cephe ile, ulusal direnişle karşılanıyor.

Türkiye, birinci Ulusal Kurtuluş savaşının antiemperyalist karakterine, bu savaştan sonraki halka dönük devrimlere ve Kemalizm ideolojisi» ne karşın, nedeni geri kalmışlıkta olan dönüşlere uğradı; giderek emperyalizmin kucağına düştü. Bugün, Amerikan emperyalizminin en büyük kentlerimizden en küçük köylerimize değin kol-budak saldığı su götürmez bir gerçektir. Bu emperyalizm, ustenk, birtakım çıkar gruplarıyla işbirliği yapmakta, bu gruplarca korunmakta, savunulmaktadır. Bunların iktidar mevkiine emperyalizmin yardımı ile gelmiş olmaları da, emperyalizmin taktiklerini göstermesi yönünden ilginçtir.

«Sandıktan çıkma» incisine sığınan komprador burjuvası iktidarı, bu mevkie halkın geri kalmışlığından, emperyalistlerin gücünden yararlanarak gelmiştir. Oysa, Türkiye de gelişen sol vardır; iktidarın gerçek sahibidir. Halkın bilinçlenmesi ile iktidara gelip sosyalizmi ideolojiden eyleme dönüştürecektir.

Gelişen sol'un, daha genel bir deyişle halkın karşısındaki ilk engel ise, bu yedi başlı ejderhadır, emperyalizmdir, Emperyalizmi ilk hedef olarak görmenin, sömürülen her ülke halkının yaptığı gibi emperyalizme karşı bir cephe kurmanın zamanı gelmiştir. İkinci Ulusal Kurtuluş savaşımıza başladığımızı belirten birtakım eylemler, kurulacak bu cephe ile daha da pekiştirilmiş, etkili bir kanala yöneltilmiş olacaktır.

Emperyalizmin «topyekûn» araçlardan yararlanıp, «topyekûn» değerleri sömürmek istemesi karşısında, anti-emperyalist cepheye, antiemperyalist mücadeleye «topyekûn güçlerin katılmasını sağlamak ve emperyalizmi imha araçlarının tümünün kullanılması en etkili ,ama ca en uygun yoldur .

Türkiye'de emperyalizmin varlığını ilk defa sosyalistlerin ortaya koyduğunu, emperyalizme karşı «fikrî ve fiilî» savaşı sosyalistlerin açtığını kabul etmek zorunluğu var. Antiemperyalist cepheye öncülük edecek olanlar da elbette sosyalistlerdir. Sosyalistler, bazı çekişmeler ve ayrıcalar bir yana, sosyalist bir parti (T. İşçi Partisi) çevresinde örgütlenmişlerdir. Siyasal alanda mücadele edecek olan bir partinin varlığı ve bilinçli bir kitleyi kapsamış olması, antiemperyalist mücadelemiz için pek önemli bir aşamadır. Ortanın solunu savunan ve geçmişi bir yana, bugün için emperyalizmin karşısında olduğunu her fırsatta ilân eden bir parti (CHP) daha var. Bu parti kendi içindeki kozmopolit ögeleri temizleyip altı okundaki ilkelere sahip çıkabildiği, dinamizmine kavuşabildiği anda antiemperyalist cephenin bir kanadını teşkil edebilecektir, teşkil etmelidir. Sol'u -ılımlı da olsa- benimseyip savunan bir partiden ancak bu misyon beklenebilir. Öbür muhalefet partilerinin nitelikleri gereği, böyle bir cepheye katılmaları beklenemez.

Partilerden sonra, zinde kuvvetler ya da öncü güçler dediğimiz gençlik ve ordu var. Gençlik, antiemperyalist mücadelenin öncülüğünü yapmış; gücü oranında savaşını vermiştir, vermektedir. Ordu ise, Türkiye'de halktan gelen ,halka dayanan bir öge olduğu gibi en büyük ulusal güçtür. Emperyalizme alerji duğduğunu açığa vurmağa başlamıştır.

Sendikalar da, bu cephenin kurulmasında en etkili rolü oynayacak güçlerdendir. (Arkadaşımız Kâni Şengül'ün geçen sayımızdaki yazısına bakınız.)

Bütün bu ögelerin diğer yan güçlerle birleşerek kuracakları cephe işe geniş bir antiemperyalist propaganda ile başlayıp halkın da desteğini, katılmasını sağlamalıdır.

Eylem alanında ise, tüm antiemperyalist yöntemleri kullanarak emperyalizmin yayılması önlenmeli (tecrid edilmeli) sonra da imhasına başlanmalıdır.

Bütün bunların gerçekleşmesi için, ilk plânda güçler arasında yakınlaşmayı sağlayacak bir öncü komiteye gerek var.

Bugünkü toplumsal koşulların bize düşündürdüğü bu öneriler, ayrıca tartışılabilir de. Tartışmaların bir an önce sonuçlandırılıp «asgari müşterekler» üzerinde anlaştıktan sonra hemen eyleme geçilmesi zorunludur. Çünkü harcayacak vaktimiz kalmamıştır.

Ve... «ezilen uluslar ezenleri bir gün mutlaka yok edeceklerdir.»

ANTİEMPERYALİZMDE YÖNTEM SORUNU ÜZERİNE

Kâni ŞENGÜL

Yurdumuzda son devrimin getirdiği açık tartışma alanında gerçekten belirli bir yöntem yok. Oysa, yıllar yılı çekilen bir özlem sonunda doğan özgür ortamda ilk kez tartışmanın bir yöntemi belirlenmesi gerekiyordu. Sosyalistler -ki en karmakarışık kesim bu çevredir- özgür ortamda hiçbir proje yapmadan işe sarıldılar. Gereksiz yere teori tartışları doğru.. Birbirlerini suçlayacak kerteye değin götürdüler işi. Bu ve buna benzer yöntemsiz tartışmalar, sosyalist çevrenin tam bir düşünce birliği içinde olmadığını ortaya koydu. Aslında, sosyalist çevrenin tam bir düşünce birliği içinde olması da şart değildi. Sosyalizm kavramı etrafında tartışma doğaldı. Ne var ki, Türkiye'nin sosyal yapısı (strüktürü) böyle bir tartışmayı hazmedecek güç ve nitelikte değildi. Gereksiz yere açılan tartışmalar öbür çevrenin ekmeğine yağ sürüyordu. Türkiye Batı ya da onun benzeri bir ülke değildi. Düşünce ve tartışma yöntemlerini Batı'ya göre ayarlamış olan sosyalist çevre bir noktada tekrar hataya düşüyordu. Bu nokta tabana inme noktasıydı. Tabanla sosyalist aydın arasında uçuruma kadar varan bir tutarsızlık vardı. Türk toplumu herşeyden önce Batı toplumu değildi. Batı proleteryası aydınlar düzeyinde sürdürülen tartışmalara ayak uydurabilecek bir kesime erişmişti. Bizdeki aydın ilericiler, bu noktayı kısmen değil, tamamen ihmal ettiler. Bütün bunlar, aslında demagojiyle hareket eden, tutarsız, tutucu kapitalist çevrenin işine yaradı. Yapıda bir benzerliğe sahip olan sosyalist ve kapitalist çevre içinde kapitalistlerin sosyalistlere göre üstün bir birlikleri vardı ve tek noktada tam bir ittifak halindeydiler. Çıkar birliği. Kapitalistler sosyalistlere saldırırken çıkarlarını savunma ve koruma hususunda ortak bir amaçları vardı. Sosyalistler ise belli bir çıkarbirliğine sahip bulunmadıkları gibi yanlış taktik ve strateji yoksunluğu dolayısiyle de sürekli biçimde cepheyi genişletmekte idiler.. Sosyalist uğraşı böylesine bir tedirginlik içinde gelişirken, proleterya tümüyle kapitalist çevreye yaklaşıyordu. Siyasal sonuçlar bu görüşü sağlamlaştırmıştır. Şu halde, sosyalistler daha sorunları ele almadan belirli bir tartışma yönetimi kurmalı ve bu yöntem içinde işe sarılmalıydılar. Bu olmadı ve olmamakta..

ANTİ-EMPERYALİST CEPHEYE GİRİŞ

Kısa bir antiparantezden sonra asıl konumuza dönelim. Bugüne değin ne olmuşsa olmuş. Bunu alanımızın dışına çıkarıyoruz. Önce bir giriş daha yapalım. Bundan bir süre önce antiemperyalist cephe sorunu üzerine bir takım tartışmalar oldu. Doğal, yukarıda belirtilen tartışma yöntemsizliği içinde.. Çarpışan tezlerin özüne dokunmadan önce belirtelim: Bu tartışmanın, kutuplardaki güneş gibi doğmasiyle batması bir oldu. Şu anda ne böyle bir tartışma var ne de tartışmanın yaratması gerektiği eylem.. Ama, «doğan yavru» yu besleyip büyüten çevre bundan gayet güzel yararlanıyor.. O kadar ki, -kesin olmamakla birlikte- proleteryaya göre emperyalizm, komünist toplumların getirdiği baş belâsı-

(Sayfayı çeviriniz)

Bir Mektup

Aşağıda okuyacağınız mektup, Türkiye'de ilk defa, Adana'da topraksız köylülerin yürüyüşüne önayak olan bir aydından gelmektedir. Bu aydın hem bu yüzden, hem de iseolojisi uğruna bir kaç kere tevkif edilmiştir. Mücadeleleri roman konusu dahi olmuş; Dr. Ziya Oykut, Reşat Enis'in «Toprak Kokusu» adlı eserinde Dr. Zeyyat Kayalıoğlu adıyla yaşatılmıştır.

Antiemperyalizmi pek özlü olarak ifade ettiği için sütunlarımıza aldığımız Dr. Oykut'un bu mektubu, gerek gazetemiz hakkındaki övücü sözleri ile, gerekse bundan böyle değerli yazılarını yayınlamak imkânına kavuşacağımızı belirttiğinden, bize kıvanç vermektedir.

Kardeşim Ayhan Yetkiner;

«Gerçekler Postası» nı sürekli ve düzenli olarak gönderişin çok sevindiriyor beni. Severek okuyorum başından sonuna dek. Yalnız belirli bir toplumcu açıdan yurt sorunlarını incelemekle kalmıyor, olgun ve tutarlı bir toplumcu strateji'yi de dile getirerek «Anti-emperyalist Milli Cephe» görüşünü çok güzel ortaya koyuyor. Bu bakımlardan en begendiğim bir toplumcu dergi'dir «Gerçekler Postası»..

Bugün bizimki gibi emperyalizmin ağı içine düşmüş bir ülkede, en önemli toplumcu eylem, bu «emperyalizm agı» nı söküp atmakta toplanıyor. Hangı taşı kaldırsan, altından emperyalizmin o ezilesi başının çıktığı bir toplumda, bu ağı söküp atmadan, sorunlarımızın olumlu bir çözüme bağlanmasını beklemek ham hayal olur. Öylesine germiş ki, ağını körolası... Kimin yararına yürütüldüğü artık açıkça ortaya çıkmış olan «anti-komünizm» cihâdı, bütün millici güçleri ezmek amacını güdüyor. Ve Amerikan emperyalistlerine ve onların iş-birlikçi komprador ortaklarına, sömürülerini kolaylaştırma olanakları hazırlanıyor. Her köşesinde yurdumuzun adım adım izlenen millici güçlerdir. Her Bakanlıkta izlenen ve peşine düşülen, toplumcu aydınlardır, ve de emperyalizm ağının yurdumuzdan sökülüp atılmadan hiç bir sorunumuzun çözüm lenemiyeceğine inanan anti-emperyalist millici güçlerdir.

Amerikan üsleri, yalnız askerî gereksinmeler için değil, Amerikan tekelci tröslerinin çıkarını savunan göz-dağı üsleridir. Maksatları, millî kurtuluşçu güçleri sindirmek ve sömürü düzenini sürdürmek böylece.

Derginizi, benimsiyorum ve seviyorum. Imzamın aranızda bulunması bana güç verecektir. Yıllar yılı, toplumcu bir aydın olarak, yurdun her köşesinde vazife vermiş bir hekim olarak, özellikle Doğu Acısı'nı, ve Geri Kalmış bir Ülke'de, belirli ekonomik ve tarihî koşullarla belirmiş olan bölgesel dengesizlikleri yakından izlemiş biri olarak, benim de bazı izlenimlerim olmuştur elbette. Bunları sıra sıra yazacağım derginize.

Başarılar diler gözlerinden sevgi ile öperim kardeşim.
Gerçekler Postası'ndaki dostlara sevgiler.

Dr. Ziya OYKUT

aşık ihsanîden

Yeter Be

Yeter bunca çektiğimiz, yeter be
eter be hey arkadaşlar, yeter be
Zalimlerin kalıpe zulmü önünde
Boynumuzu büktüğümüz yeter be!

İçimiz dert dolu, gizle ha gizle
Yiğitlikten söz ederiz, ne yüzle?
Patronların fırlattığı bir sözle
İşten güçten çıktığımız yeter be!

Düzelttik diyorlar hani ya, neyi?
Kim ne yaptı bizim için tek şeyi?
Her olur olmayan haramzadeyi
Tepemize diktiğimiz yeter be!

Başlarına yıkılası kürede
Hak, adalet, kanunumuz nerede?
Zonguldak'ta Beyazıt'ta, Kore'de
Toprağa can döktüğümüz yeter be!

Hükûmet gemiyi yatırmış sağa
İşçi meclisini doldurmuş ağa
Gavurun konduğu bizim toprağa
Uzaklardan baktığımız yeter be!

dır!.. Şu halde, sosyalist çevre hedefi tayin etmeden nişan almış, dolayısiyle de atış havaya olmuştur.

Ortaya atılıp da halen hasım çevrenin silâhı haline gelen antiemperyalizm bu gün de başlı başına bir sorundur. Hem de her an başbaşa olduğumuz büyük, oldukça da karışık bir sorun. Bize göre, antiemperyalizm bir tartışmaya konu olmadan, başka bir anlatımla emperyalizmin sağ ya da sol kaynaklarına saplanılmadan milliyetçiliğin karşıdı olarak ortaya konulmak gerekir. Gerçekten antiemperyalizm solcunun ilk hedefi olmak zorundadır. Bu akıma karşı, proleterya içinde uyandırılacak karşı akıma, Sosyalizm-Kapitalizm, ilerici-gerici tartışmalarını sokmaksızın yol açmak gerekmektedir. Çünkü solcular için en uygun ortam antiemperyalist akımın yaygınlaştığı, bu akıma milliyetçilikle ayak uydurulduğu bir ortamdı.

ANTİEMPERYALİST CEPHENİN ANALİZİ

Antiemperyalist cephe bütünlüğüne varmadan önce bunu bir analize tâbi tutmak gerekir. Solculukla milliyetçiliği iki ayrı akım olarak göstermek herkes bilir ki kapitalistlerin bir oyunudur. Biz solculukla milliyetçiliğin bir ve aynı şeyler olduğu görüşündeyiz. Bu görüş bize bazı kolaylıklar da sağlamaktadır: Solculuk akımı içinde milli yetçilik unsuru yer alınca antiemperyalist cephenin kurulması kolay kavranan bir bilinç oluyor. Milliyetçi akım, emperyalizme tümden karşı olan akımdır. Milliyetçilik bilincinin yerleşmesi, kendiliğinden bir cephenin doğmasına yol açacaktır. Bu cephede verilen savaşın başarısı solculuk akımına güç kazandıracak, giderek milliyetçilikle solculuk kaynaşacak, tek bir akım olacaktır.

ÖNCE ANTİEMPERYALİZM

Kurtuluş mücadelesinin ilk bayrağı antiemperyalizm olmalıdır. Ülkede kaldırılacak antiemperyalist bayrak köklü bir değişikliğin başlangıcı olacaktır. Örneğin ilerici aydın ve vurucu eylemsel güçler antiemperyalist cephede sıralanırlarsa ona karşı tutucu ve kapitalist cephenin direnme gücü kırılacaktır. Kapitalist cephenin direnme gücü kırılınca da sosyalist cephe savunma yerine saldırıya geçebilecektir. Bu gün Türkiye'de sosyalizm kendi alanında savunmaya çekilmiştir. Kapitalist cepheden gelen saldırıya karşı savunma. Oysa, sosyalizmi ülkede egemen kılmak onu saldırı alanına itmekle mümkün olacaktır. (Saldırı sözü ile gerektiği yerde eylem, gerektiği yerde düşünceyi kastediyoruz.)

Sosyalizmi geliştirmek, yerleştirmek, onu kurtuluş kalkanı haline getirmek bir siyasal örgüt işidir. Siyasal örgüt, plânlı-projeli ilk kez sosyalizmin gelişme otmanını yaratmak, bunun için ilk savaşını emperyalizme karşı vermek zorundadır..

ANTİEMPERYALİZMDE YÖNTEM'E DOĞRU

Antiemperyalizm bir cephedir.. İlerici güçlerin sömürgenlere karşı kurdukları bir cephe.. Bu cephe, genişlediği oranda sömürgenleri kıstıracaktır. Antiemperyalist cephe ile sömürgen cephe ters orantılı bir gelişme gösterir denebilir.. Emperyalist güçlerin kol gezdiği ülkede sosyalizmi tutundurmak zordur.. Emperyalizmin karşıdı sosyalizm değildir. Sosyalizm, kapitalizmle savaşabilir. Ağır sıklette 52 kilo güreşirse ağır sıkleti güreş bitmeden galip ilân etmek gerekir. Sosyalizmin kuru kuru, tek başına emperyalizmle savaşacak gücü yoktur. Sosyalizm, emperyalizmden arınmış bir minder ister.. Emperyalizm, az gelişmiş ülkelerde tereddütsüz dış güçtür, yabancı güçtür. Kapitalizm dış güç olduğu gibi yerli güçtür de.. Dış güçlere karşı açılacak savaşa pek çok gönüllü katılabilir. Yerli güçlere karşı savaştırılacak gönüllü ancak sosyalist kaynaktan çıkacaktır. Emperyalizm bir dış beladır, içte kökleşip, sömüren belâ.. Buna karşı açılacak savaşa yerli sanayıciler de çağrılabilir. Çünkü yerli sanayiciler de bu belâ ile karşı karşıyadırlar. Ama, yerli sanayici herşeyden önce özel teşebbüstür. Özel teşebbüse sosyalizm kalkaniyle yaklaşılamaz. Yaklaşılırsa onunla birlikte emperyalizme karşı ortak cephe kurulamaz. Çünkü özel teşebbüs sosyalizmin bu aşamadan sonra kendisini yutacağını bilir.. Sosyalizm sloganı ile antiemperyalist cephe çağrısı bir bakıma çelişmedir. Cephe, genişlik isteyen, tüm güçlerin ittifakını gerektiren bir cephedir. Dar cephe, emperyalizme karşı direnemez. Direnmeye girerse de yozlaşır. En sonunda böyle bir direnme kendiliğinden kırılır ileriye doğru etki gösterir.. Yeni bir cephe kurmada zorluk çıkartır. Bu cephenin kötü geçmişe tahammülü yoktur. Çünkü, çoğu kez kötü geçmiş, kendisine karşı direnilen emperyalizmin kurnazlıkla kullandığı bir silâh haline gelir..

Şu halde, ilk kez emperyalizme karşı ortak cephe... Direnme... ve emperyalizmi yok etme... Sonra sosyalizm... Kendisine yoldaşlık eden yerli kapitalizme karşı direnme...

Bugün kötü görülen ortam aslında uygun ortamdır.. Emperyalizmin korkunçluğu yer yer anlaşılmıştır.. Sol kanatta olduğu kadar, sağ kanatta da anlaşılmıştır. Şu ayırımla ki, sol kanat bu tehlikenin Batı'dan geldiği; sağ kanat ise Doğu'dan geldiği görüşündedir. Ama, nereden gelirse gelsin ortak karakter emperyalizmin korkunçluğudur.. Şu halde, antiemperyalist cepheyi açmak gerekiyor. Bu cephe, nasıl ve hangi güçler tarafından açılacak? Her halde, münhasıran sağ ya da sol örgütlerin önderliği ile değil.. Sağ kanat, emperyalist tehlikenin Batı'dan geldiği görüşüne katılmak istemiyecektir. Sol kanat da Doğu'dan geldiğine.. O halde, emperyalizmin nereden geldiği sorunu iki kanadın tartışması mı olacaktır? Böyle bir tartışmanın eylemsel değeri ne olacaktır? Hiç.. Ancak, emperyalizm bu tartışma ortamı içinde hızla gelişecektir.

Ne yapmak gerekir sorusu burada zorunlu olarak ortaya çıkıyor. Sol kanat (ilerici aydınlar kesimi) proleteryayı etkilemek, onu antiemperyalist cephenin vurucu gücü haline getirmek zorundadır.. Bundan dolayı tutucu, gerici kanadın görüşüne paradoks çizmeden, kendi tezini de kabullendirmek çabasına girişmelidir. Proleterya, sağ'ında da sol'unda da emperyalizme karşı direnme sloganına katılacak onu, kendine düşman bilecektir. Sol'un taktiği, stratejisi bu olacaktır. Bu taktik içinde girişilecek direnme, sol güçlere zafer sağlayacak ortamı kendiliğinden yaratmış olacaktır.

Sosyal devlet ne demektir?

Siyami ÖZEL

Sosyal devlet, en fakir vatandaşın sofrasında bile sıcak bir kap yemeğin bulunmasını temin eden devlet demektir.

Fakir vatandaşın sofrasında sıcak bir kap yemeğin bulunmasını istemeyenler milliyetçi değildirler, çıkarcıdırlar.

Sosyal devlet; dürüst ve namuslu kazanca hürmetkâr, anayasanın ışığı altında mülkiyet hakkına karşı saygılı ve fakat fakir halkın refah seviyesini yükseltmeyi de ön plân da tutan devlet demektir.

Fakir halkın refah seviyesinin yükseltilmesini istemiyenler milliyetçi değildirler, çıkarcıdırlar.

Sosyal devlet; zenginden daha çok, fakirden daha az oranda vergi alan devlet demektir. Yıllık kazancı yüzbinleri aşan milyonlara ulaşan toprak ağalarını vergi dışı bırakan devlet demek değildir.

Zenginden daha çok, fakirden daha az oranda vergi alınmasını istemiyenler, yıllık kazancı yüz binleri aşan, milyonlara ulaşan kazanç sahiplerini vergi dışı bırakanlar veya bırakmayı arzulayanlar milliyetçi değildirler, çıkarcıdırlar.

Sosyal devlet; milli gelirin hak ve adalet dairesinde bölüşülmesini temin eden devlet demektir.

Milli gelirin haksız ve adaletsiz bölüşülmesini isteyenler milliyetçi değildirler çıkarcıdırlar.

Sosyal devlet; dar imkânlar için de dünyaya gelen fakir fakat kabiliyetli ve zeki kişilerin okuyup topluma yararlı insan olmalarını sağlayan devlet demektir.

Fakir olduğu için kişinin sığır çobanlığı yapmasını revâ görenler milliyetçi değildirler, çıkarcıdırlar.

Sosyal devlet; topraksız köylüye toprak, ilâçsız vatandaşa ilâç, hasta yurttaşa hekim bulan, insanları insanca yaşatmasını bilen, acı çekenlerin dertleriyle hemhal olan, kısacası sosyal adaleti tam tamına uygulayan devlet demektir.

Milyonlarca köylünün topraksız kalıp köle gibi çalışmasını, doktorsuz ilâçsız bırakılmasını hoş karşılıyanlar, devletin vatandaş dertleriyle hemhal olmasını, sosyal adaleti sağlamlaşmasını istemiyenler milliyetçi değildirler, çıkarcıdırlar.

Ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının ikinci maddesi açıkça der ki:

. . TÜRKİYE CUMHURİYETİ SOSYAL BİR DEVLETTİR.

Şimdi bütün bunlardan hoşlanmıyanlar fikirlerini açıklasınlar. Söylediklerimizde, yazdıklarımızda hâtâlı, yanlış ve eğri olan taraf var mı? Kesinlikle söylüyorum, «var» diyenler çıkmayacaktır. Çünkü hiç bir çıkarcı «— Ben çıkarcıyım!» demek cesaretini kendinde bulamıyacaktır. Çünkü gerçek memleketseverler, halktan yana olanlar milliyetçiliği kişisel çıkarları na paravana eden sahtecileri iyice sindirmişlerdir.

Emekçilere Çağrı

biliyorsun, yıllar yılı karanlıktasın
ezilme, horlanma, çoğunluktasın

hey ülkenin sahipleri genç üreticiler
cihanbeyli'de aldatılmayan
konya'da aldatılabilenler
kendinize sahip çıkın, ülkenize sahip çıkın, durmayın
açın gözünüzü, kulağınızı, eylem gösterin
yeter artık uyumayın

işçiler, köylüler, tüm emekçiler
yavrunuzu okutun, sayrınızı iyi edin
yaşlanınca emekli edin birbirinizi
kendi sünnetinizi kendiniz edin
ama durmayın

yeter artık sömürülmen yabanın uşağına
yok edin yolsuzluğu, susuzluğu, çaresizliği
açın gözünüzü, kulağınızı, geçin eyleme
kurtarın kendinizi

biliyorsun, yıllar yılı karanlıktasın
ezilme, horlanma, çoğunluktasın.

M. Nuri Ayvalı

basında

MAKAL'IN ESERLERİ

Dostumuz Mahmut Makal'ın «Bizim Köy», «Hayal ve Gerçek», «Memleketin Sahipleri» adlı eserleri şimdi de üç yabancı dile çevrilmiş ve İtalya, Macaristan ve Polonyada tek cilt halinde, aynı zamanda basılmıştır. Makal'ın eserleri diğer ülkelerde olduğu gibi bu ülkelerde de ilgi ile izlenmektedir. Eserlerinin Fransızca çevirisi ile ilgili olarak Le Monde'da çıkan bir yazıyı diğer sayfalarımızda bulacaksınız.

Makal, Anadolu'yu adım adım dolaşarak yaptığı röportajları da «Yeraltında Bir Anadolu» adıyla bir ciltte toplamıştır. Bu eseri önümüzdeki günlerde yayınlanacaktır.

«TAN» KAPANDI

Dostumuz İrfan Nilhan, tamamen şahsi fedakârlığı ile ve tek başına çıkardığı TAN gazetesinin yayınına ara vermiştir. Nilhan, bir mide ameliyatı geçirdikten ve tüberkülozun eşiğinden döndükten sonra, gücünün artık yayına devama imkân bırakmadığını anlayarak bu kararını vermiş bulunmaktadır.

Nilhan hakkında, TAN' da çıkan iki yazıdan dolayı, hükûmetin mânevî şahsiyetini tahkir; Sunay hakkındaki bir yazıdan dolayı da Cumhurbaşkanını tahkir iddialarıyle üç ayrı tahkikat açılmış bulunmaktadır.

adalette

ÂŞIK İHSANİ'NİN DAVALARI

Diyarbakır'da hakkında açılan üç dâvadan beraet eden Âşık İhsani nin eski Ankara, yeni İstanbul Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar aleyhine açtığı davânın duruşmasına 22 Eylûl günü devam edilmiştir. Bilindiği gibi, Ankara'da düzenlenen bir gecede okunan şiirlerle komünizm propagandası yapıldığı iddiası ile Âşık İhsani ve diğer bazı kişiler aleyhine tahkikat açılmış; tahkikatın açılmasından bir hafta önce bir basın toplantısı yapan Muzaffer Çağlar, ilk tahkikatın gizliliğine dahi riayet etmeyerek komünizm propagandası yapıldığını ileri sürmüş; bu yönden açılan davâ sonunda ise, başta İhsani olmak üzere bütün sanıklar beraet etmişti.

Ankara 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde devam eden davâya üç celsedir gelmeyen Çağlar'ın avukatı, müvekkilinin görev yaptığını ileri sürerek davânın Danıştay'da açılması gerektiğini söylemişse de, bu isteği mahkemece reddedilmiş, bunun üzerine yetkili mahkemenin tayini için Uyuşmazlık Mahkemesine gidileceği dâvalı vekili tarafından ifade edilmiştir.

Turizmin ne olduğunu VARNA'da öğrenin

Ayhan YETKİNER

Son yıllarda Turizm konusunu en önemli bir gelir, -Döviz- kaynağı olarak tekrarlar dururuz. Devlet bütçesinden milyonlarca lira harcayıp sözde reklâmlar yapar, Turizm dernekleri kurar, köyümüze hoş geldin beş gittin levhaları asar, turizm yılları ilân eder, hasılı aklımız sıra turist celbetmeye çalışırız.. Oysa yurdumuza gelen turist modern ve gerçek anlamıyla hiç bir «Turistik» tesise, hiç bir turistik anlayışa rastlayamaz. Hiç bir yerde rahat gezemez, hiç bir yerde rahat edemez..

Baş parmağın arkasına saklanmadan söz edelim : Turist Türkiye'de bol bol kazık yer. İndiği otelde su bulamaz, kazıklanmadan bir yemek yiyemez, eşya alamaz, vasıtaya binemez.. Gümrük kapılarında saatlerce bekleşir durur, sonra da bir daha kolak kolay gelmemek ve de propogandamızı (!) yapmak üzere çeker gider. Kendi kısır Turizm anlayışımızla, daha çok paralı turistleri memnun etmek için yaptığımız pahalı turizm hizmetleri bile böylece hep fiyaskoyla sonuçlanır.

Kısa bir Bulgaristan gezisi bize bu gerçeği acı acı gösterdiği gibi hakiki bir Turizm anlayışının nasıl olması gerektizini, turiste nasıl yararlı olunacağını ve turistin bir memlekete nasıl celb edilebileceğini de öğretti..

Bulgaristanda yapılan sosyal ve kültürel reformları bir yana bırakıp bu komşu ülkenin turizminden, Turizm anlayışından söz etmek istiyoruz bu kısa yazımızda. Bir kere şunu öğrendik ki turizm hizmeti, yalnız paralı turistler için yapılan pahalı bir çalışma değil, mümkün olduğu kadar çok sayıda ve her sınıftan kişiyi celbetmekle kazanılacak döviz ve yapılacak propaganda demektir.

KÜÇÜK BİR HESAP

Nitekim Varna'da «Altınkum» ve «Güneşli sahillerde» 60 milyon dolarlık turizm yatırımı yapmış bulunan Bulgar'lar sadece 1966 yılında 102 memlekete mensup turistten 52 milyon dolarlık gelir sağlamayı başarmışlardır.

Karadeniz sahillerini baştan başa bir oya gibi işleyen Bulgar turizmi burada 235 hektarlık bir arazi şeridi üzerinde adeta bir mucize yaratarak dünyanın en muhteşem tesislerini bir araya getirmiştir.

1956 yılından sonra başlayan çalışmalarla bu arazi üzerinde yepyeni bir dünya yaratılmış, Altınkum'da bizdeki Hilton'u andıran 90 otel, 16 bin yatak, Güneşli Sahilde 105 otel 14 bin yatak olmak üzere 195 modern otel ve 30 bin yatak tesis edilmiştir. Bunların yanı sıra 70 bin yataklı 120 kamping, 3800 adet dinlenme evi kurularak hizmete açılmıştır.

KOMŞUDA PİŞER BİZE DE DÜŞER

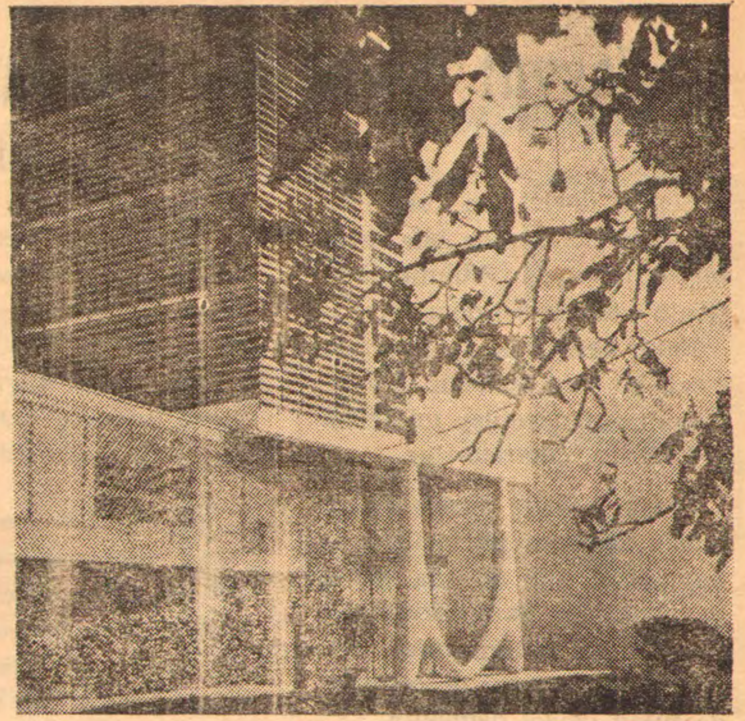
Bulgar turizmi ve Varnadaki tesisler hakkında bilgilerin önemli kısmını Gazeteciler evinde bizimle tanışan Bulgar Turizm Balkanı Birinci muavini Peter Ignatof'tan aldım. Bütün bu tesislerin son on yıl içinde kurulduğunu bildiren yönetici özetle şunları anlattı :

«— Şimdi bulunduğunuz yerler kısa bir süre önce insan ayağı basmamış bölge idi. Bugün ise milyonlarca insan buradan denize girmekte, dinlenmekte ve tatilini geçirmektedir.

Geçen yıl Eylül ayına kadar Varna'ya gelen turistlerin sayısı 800 bin civarında iken bu yıl aynı süre içinde bu tesislerimize 1 milyon 300 bin turist gelmiştir.»

Aynı zamanda samimi bir Türk dostu olan Bulgar yönetici, yollarda sık sık rastladığımız «Doğunun incisi İstanbul'u da ziyaret ediniz.» gibi birkaç dilden yazılmış afişleri gördüğümüzü ve sevindiğimizi öğrenince şunları ilâve etti: «— İki memleketin turizm konusunda müşterek ve plânlı çalışmaları olmalıdır. Sizin ilginç bir ata sözünüzü hatırlıyorum «— Komşuda pişer, bize de düşer.» Size ve bize gelecek olan turist'lerden her iki memleketin de yararlanmasına gayret etmeliyiz. Aksi halde bu turistler civar ülkelere geçecek ve dövizler de buralara akacaktır.»

GAZETECİLER EVİ

Altınkum yakınındaki GAZETECİLER EVİ. Bütün dünya gazetecilerine açık olan bu evde dinlenebilmek için iki şart var: «Gazeteci olmak ve barıştan yana bulunmak.»

Söz açılmışken Uluslararası Gazeteciler Ev'inden de size birkaç satırla bahsedelim. Altınkum yakınında 18 katlı muhteşem bir bina ile bundan daha az yüksek fakat yaygın, geniş bir yapı. Bütün spor ve diğer tesisleri ile Karadeniz'in güzel kıyısında dünya gazetecilerinin dinlenmesi için hazırlanmıştır. Gazeteciler evinin içinde bütün medeni ihtiyaçları tamamlanmış 350 odası mevcut. Bizi gezdiren yöneticinin her odada telefon olmayışını tenkid eden bir Türk gazetecisine cevabı şöyle oldu: «—Meslektaşlarınız buraya görev yapmaya değil, dinlenmeye geliyorlar.»

Başka bir arkadaşımızın buraya gelebilmek için şartlar nedir? sorusuna verilen cevap ise pek kısa ve ilginçti :

«— Gazeteci olmak ve barıştan yana bulunmak.»

BİRKAÇ RAKKAM DAHA

'Komşu memleket Bulgaristanın kısa süre içinde yarattığı bu turizm mucizesini üç beş satır içinde anlatmaya elbette imkân yoktur.

Hatipoğlu turizm seyahat ile Bulgar Balkan turistin davetlisi olarak yaptığımız bu ilginç gezinin diğer yönlerini ilerde bir yazı ile sizlere sunmaya çalışacağız. Ancak 8 milyon 284 bin nüfuslu, 110 bin 911 kilometrekare yüzölçümlü Bulgaristan'ın plânlı ve sistemli bir çalışma düzeni ile turizm problemini nasıl çözümlemiş bulunduğunu aşağıdaki rakamlarla gözünüzün önüne serek notlarımıza şimdilik son vereceğiz:

1960 yıl Bulgaristana gel. turist sayı.				200 bin
1963 »	»	»	»	414 bin
1964 »	»	»	»	800 bin
1965 »	»	»	»	1 mil. 83 bin
1966 »	»	»	»	1 mil. 600 bin
1967 yılının sekiz ayı içinde				1 mil. 300 bin

İlgililer yıl sonuna kadar, bu rakamın 2 milyonu aşacağını tahmin ediyorlar.

DALA DALDAN

Kaçın, ha kaçan kurtuluyor
kaçan kurtulmuyor!
dev bir acunda
dev bir varyos avucunda
sipere menzil menzil adım adım
emperyalizmi topyekün
imha projesi hazırladım!
en uyanmamış halklar topluluğundan
tümen tümen, alay alay, bölük bölük
milyonlarca ve sayılamıyacak kadar
insan yavruları kalabalık
aç, yoksul, ezik ve de sinik olduğundan
dayandı ha omuz omuza dayanacak
dan da dan da dan dan dan
sipere menzil menzil adım adım
emperyalizmi topyekün
imha projesi hazırladım!
kaçın, ha kaçan kurtulmuyor
tarih bir noktada yeşil yanacak
seller gibi milyonlar
ta ki sömürüldüğü kertede
sömürüldüğü yerde dayanacak
seller oluk oluk denize
ya da göle
ya da ırmağa
-kaç para eder vak-vaklasa bile kurbağa-
acun bir boydan bir boya
yani yeni bir renge boyanacak
sömürgenler dala daldan
sipere menzil menzil adım adım
emperyalizmi topyekün
imha projesi hazırladım!
kaçın ,ha kaçan kurtulmuyor artık
kaçan kurtulmuyor!
dev yumruklardan varyos dolu acun
bir ileri bir aşağı bir geri bir yukarı
uyanmamış halklar hep bir ağızdan
tüm sömürgenleri arıyor bir bir
tüm sömürgenlere dikkat
tarih kesin yargısına varıyor
bir geri bir yukarı
ne yalvarı ne yakarı
tüm halkların yüzü gülden
sömürgene dala daldan
dan da dan da dan dan dan
sipere menzil menzil adım adım
emperyalizmi topyekün
imha projesi hazırladım!

Çırak Emmi

DEFOL BE!...

Sen kobra yılanı, Teksaslı çoban
Kesilir hortumun, soyulur aban
Büyük kitle uyanıyor, defol be..
Bu ulus adamı boğazlar ulan!...

M. Nuri AYVALI

damlacık

«Yankee» lere Karşı

6 Ekim 1967 İstanbul'un emperyalist işgalinden kurtuluşunun yıldönümüdür.

7 Ekim 1967 de ise, sabahın erken saatlerinde, Amerikan 6. filosuna ait iki gemi Dolmabahçe önlerine demir atıyor...

Ve aynı anda, Dolmabahçe'de toplanan öğrenci ve işçi grubu, ellerinde döviz ve pankartlar olduğu halde bu dostluk (!) ziyaretini protesto ediyor...

O gün, hiçbir Amerikan askeri Dolmabahçe'den karaya çıkarılmadı. Filo kumandanı bile, gerekli ziyaretleri yapabilmek için helikopterle Yeşilköy Hava Alanına gitmek zorunluğunda kaldı.

Devrimci Öğrenci kuruluşlarının düzenlediği, geç saatlere kadar devam eden protesto mitinginde, bayrak direğine «Bu topraklarda artık Amerikan bayrağının yeri yoktur. Yalnız Türk bayrağı dalgalanacaktır» diyerek Türk bayrağını diktiler ve Amerikan bayrağı astırmadılar.

Aynı gece, miting tertipleyicileri ile, Amerikan askerlerinin her gelişte fink attıkları İstiklâl caddesinde dolaşıyoruz. Caddede bir tek Amerikan askeri bile göze çarpmıyor. Ancak, ara sokaklarda kordiplomatik plâkalarla barlara gelebilen Amerikan subaylarına rastlıyoruz.

Fakat ertesi gün, koca bir uçak gemisi ile bir kaç harp gemisi daha demirleniyor Dolmabahçe önlerinde. İstiklâl Caddesi, «yankee» lerle dolup taşıyor, ışıklandırılan koca gemiler, alay edercesine göz kırpıyorlar bize. Kızlarımız yine «yankee» lerin kucağında; şehvet pazarlığı da sürüp gidiyor.

Değişen bir şey yok yani. Sadece bayrak direği boş, o kadar...

Demek ki, mitingler, protestolar yeterli değil. Geniş bir anti-emperyalist cephe kurmak zorunlu.

ATİLÂ YÜCELAL

Gelecek Sayıda

★ **İğneada'daki Hazine Toprağı Soygunu**
★ **Johnson'a Hakaret Etmek**
★ **Uyanan ANADOLU**
★ **Öğretmen Kıyımının Yeni Aşaması**
(Tanınmış yazar Behzat Ay ve TÖS eski Trakya temsilcisi A. Kaya Turan neden, nasıl sürüldüler?

★ **YENİLİKLER YENİLİKLER**

«türlü - çeşitli»

ELİNİN KÖRÜ

Bir berber bir berbere «bire berber gel beraber bir berber dükkânı a çalım!» demiş.

Ee?! Demiş de ne olmuş? Bari dükkân açmışlar mı? Yoo!.. Peki, sonra berber n'apmış? Şey napmış canım!.. Şey işte!... Bi yere gitmiş!.. Gitmiş de kiminle gitmiş? Biriyle gitmiş.. Gitmiş de n'apmış?

Elinin körü!...

— KARMAKARIŞIK —

Sülüman başa geçti. Neden geçti? Paşa, Sam Amca'ya kafa tuttuğu için! Paşa ne yaptı? Ortanın soluna gitti, Sülüman ortanın sağını seçti. Yankee nerede? Ort'anın en sağında!.. Sülüman? Onun yanında... Kolias? O da onun sağ yanında.. Keşan? Keşan lıların yeridir... Dedeağaç? Kolias bilir! Romanya? Ortanın solunda. Berber? Çağlayanzâde'nin kolunda... «Moskovaya!» diye kim bağırdı? Sülümancılar nerde? Sülüman ve berberle beraber Moskova yolunda... Aziz Nesin Lenin'in mezarına çelenk koydu.. Hayır, oraya çelengi Sülüman koydu. Kim yakalandı? Aziz...

Hükûmet sağcı, hükûmet üyeleri nin en başta gelen sağcıları Moskova ya gitti. Yankee'lerin Savunma Bakanı Türkiye'ye geldi. Türkiye ile Rusya arasında ilişkiler geliştirilecek Yankee'ler Türkiyenin en büyük dostu. Türkiye Rusya ile dost! Cento dağılıyor, hayır dağılmıyor.. Yankee donanması İzmir limanında. Rus turistik gemileri hergün İstanbul'da! Yankee'ler İncirlik'e beş bin paraşütçü indirdi. Sülüman n'aptı? Moskova'dan döndü. Anayasa? Türk anayasası sosyalizme kapalıdır!..

Ve medet ya Mazhar Osman!

— KÖPEKLER —

Harp-İş işçileri greve başlayınca Yankee'ler azgın köpeklerini Türk işçilerinin üzerine saldırtmış.

Öyledir haspalar! Her yerde hoşlanmadıklarının üzerine köpeklerini salar, kendileri perde arkasında kalırlar. Neden mi? Üzerine köpeklerini saldıkları kişilere dostluktan söz etmek için... Kendileri ancak köpekleri işe yaramadığı zaman ortaya çıkar... Vietnam örneği ortada. Bizden hatırlatması!...

— REFORM —

Milli Eğitimde reforma girişilmiş. Nasıl mı? Resmî okulların yabancı dilleri çok fazla öğrettiği görülmüş ve öğrenciler yabancı dilden sınava girip girmemekte serbest bırakılmış!.. Sonra devlet, memur alma ilânların da «Yabancı dil bilenler tercih olunur» diyecek. Yani bu «Parası olup yabancı dil öğrenmiş olanlar tercih edilir!» demektir. Bu da reformun bir yanıdır.

Diğer yanı ise liselere din dersi konması... Reform dediğimiz de başka türlü olmaz zaten. Sınıf geçme ve okul bitirmeyi bedava hale sokacak, öğretmenin yetkisini sıfıra indirecek ve din derslerini artıracaksın! Sonra da buna «Kemalizm» diyeceksin.

Acaba büyük, asil ve necip dostumuz Johnson amca gereken nalınlarla tesbih ve seccadeleri yüzde yüz faiz ve üç ay vâde ile hibe eder mi, dersiniz? Hani şöyle Marshall Yardı mı'ndan!...

— BEN DE . . . . DİM SERİSİ —

Haber aldığımıza göre, eski düşüklerden Papucu büyük hazretleri seri halinde kitaplar yazarak yurduna son hizmetini yapmak niyetindeymiş. Bu amaçla Sayın Papucu büyük 67 ilimizin kitaplıklarını dolaşarak canının istediği kitapları toplayacak ve Paşa hazretleri de karşıdan ona bakacaktır. Sonra efendicağzıma söyliyeyim, Bay Papucubüyük kalemi alıp döşenmeye başlıyacak. Kendisine yakın çevreler üstadın her serisi otuz ar kitaptan ibaret olan külliyatını otuz yılda bitireceğini, her cildin elli şer lira (sudan ucuz) olacağını söylemektedirler. Sayın Papucu büyük yaptığı açıklamada amacının para kazanmak olmadığını kesinlikle açıklamış ve çıkaracağı serilerin şu isimleri taşıyacağını söylemiştir: Ben de yazıp çizdim, Ben de karaladım, Ben de okudum, Ben de yemek yedim, Ben de Adem baba koğuşunda yattım, Ben de öksürdüm, Ben de geğirdim ve Ben de s . . çtım!..

ANGIN

TUTUKLU

Burda, bu mezarda biri var
Başında servi değil,
Bekliyor jandarmalar.
Serviler, daha ince
Serin bir «ah!» fısıldar ,
Hiç olmazsa, rüzgâr esince..
Burada, bu mezarda biri var
Haklı mı, haksız mı ki
Kim arayıp, kim sorar?.

***

Gökyüzünü duvarla örmüşler,
Yıldızları kapamışlar bize...
Çiçeksiz, yeşilliksiz bir mezar
Bu mezarda biri var :
Kafesteki Kuş kadar
Rahat değildir başı.
Ne yaşımdı neş'esi,
Ne yavrularının sesi...
Duvardan duvara Volta vurur,
Duvardan" duvara... Mahpesi!

***

Bir yaz geçti; koca bir yaz,
Bir tek yeşil yaprağa değmedi eli
Beşinci kısımdan görünen uzak deniz
Rûya gibi bir teselli...

***

Akşamları kilitlenir
Büyük, demir iç kapılar.
Karanlıklar içinde
Bazan bir mahkûm çocuk
Bazan bir adam ağlar.
Bazı gece yükselir dayak sesi
Gökte ay bile irkilir yerinden
Dip kapalıda dayak yiyen iflâh olmaz
Kan gelir ciğerinden...

***

Burada, bu mezarda biri var
Bütün insanlar için güler,
Bütün insanlar için ağlar...
Ölümsüz heyecanlarla yaşamıştı,
«Spartaküs» duygularıyla çağlar.

***

Durduramaz bu seli, bu demirler,
Durduramaz bu zincirler.. bu emirler,
Bu duvarlar.
Burada, bu mezarda biri var:
Güçlüdür, eski dünyaları yıkar.
Güçsüzdür: akşamları
Bir garip kuş gibi yuvasını arar.

Şadi Alkılıç

1938 Harp Okulu Olayı Belgeleri

1938 Harp Okulu olayı, önce A. Kadir'in akıcı üslûbu ve bütün dehşeti ile gözler önüne serildi. Çetin Altan, «bu kitabı okuduktan sonra sus pus oturmak 28 yıl önce Türk Adalet tarihine eklenmiş simsiyah bir sayfanın günahını paylaşmaya devam etmek olur» diyordu. Nitekim bu konu ile ilgili olarak birtakım belgeler ve makaleler de yayınlandı. Sayın Kemal Sülker'ın geçtiğimiz ay yayınlanan «Nâzım Hikmet Dosyası» adlı eserinin kapışılması da, bu konuya gösterilen ilginin bir sonucudur.

Biz, 1938 Harb Okulu olayına ışık tutacak iki belgeyi, savcının iddianamesi ile bir kısım sanıkların savunucusu olan Avukat Saim Dora'nın temyiz lâyihasını yayınlamakla dahi, adalet tarihimizin bu sayfasının nasıl siyah, simsiyah oldu ğunu ortaya koyabileceğimizi sanıyoruz. Yerimizin darlığı yüzünden ancak bazı ilginç bölümleri alıyoruz. Bu konuda araştırma yapanlar, bizzat görüşerek iddianamenin ve savunmanın bir örneğini bizden alabilirler.

Sanıklar otuz kişidir. Bunların yirmi ikisi Harb okulu öğrencisidir ki, araiarında Ömer Deniz, Abdülkadir Meriç (A. Kadır), Lütfullah Şadi (Alkılıç) da bulunmaktadır. Diğerleri, Nâzım Hikmet'ten başka mesleklerine göre: 1 memur, 1 gazeteci, 1 ortaokul, 1 lise, 1 Hukuk fakültesi öğrencisi, 1 er, 1 işçiden ibarettir.

Son tahkikatın açılmasına 11.3.1938 günü karar verilmiştir ki, Harp okulu kumandanı vekili H. Doğruer imzalı iddianameye göre, «sanıklara isnad olunan askeri isyana teşvik ve tahrik ve askeri isyan suçları» dır. Duruşmayı idareye adli hâkim Kâzım Yalman memur edilmiştir.

Bakınız bu iddianameye göre, yapılan tahkikat sonunda neler anlaşılmış da, sanık lara bu suçlar isnad edilmiş ve iddianame sonunda «Ömer (Deniz), Nâzım Hikmet ve Mustafa Ergün'ün (memur) Askeri Ceza Kanununun 94 ve diğer maznunların da bu kanunun 100. cü maddesi mucibince cezalandırılmalarına karar verilmesi ve 100. cü madde ile cezalandırılmaları istenen maznunlar hakkında T. Ceza Kanununun teşebbüse ait hükümlerinin nazara alınması» istenilmiş:

İDDİANAME

Maznunlardan Ömer Deniz'in İstanbul da Kuleli son sınıfta bulunduğu zamanlarda fikir ve düşüncelerinde ihtilâlci bir idareye aid prensiplerin hâkim olmağa başladığı ve zaman ile komünizm tezahürleri gösteren bu fikirlerin, Nâzım Hikmet'in bu vadideki eserlerinin mütalâasından sonra kuvvetlendiği ve aynı eserlerden ilham aldığını söyleyen Abdülkadir ile buluşarak bu fikirlerin nazari sahasında konuşup anlaştıkları....

. . Ömer, arkadaşları ile beraber bu yol daki çalışmalarına daha büyük bir hız vermiş, Nâzım Hikmet'in, Haydar Rifat'ın, kafasında müsaid bir muhit bulan ve ihtilâl ve isyan kokan eserlerini okumuş ve bu tesirler altında aradığı siyasi hedefi komünizmde bulmuş, bu andan itibaren ateşli bir komünist kesilmiş ve halâ ekmeğini yediği büyük milleti ve onun büyük prensiplerini unutmuş, fikri cereyanlarına askerlik ruhu ve disiplini ile telifi mümkün olmayan bir istikamet vermiştir.

Edremit'ten, fikir ve mesai arkadaşı Orhan'a yazdığı mektubta (Maksim Gorki) nin ölümünden, büyük bir Türk kahramanının ziyaı karşısında bulunuyormuş gibi, derin teessürlerle bahsetmiş, Orhan'da verdiği cevapta bu teessürlere iştirakini bildirmiş, yalnız, millî hislerimizin tecellisi bakımından bir prensip ve ihtilâl rejiminin mümessili olarak telakkiye mecbur kaldığımız bu Rus'un adını bir (O) harfinin remzi altında saklamak suretiyle millî intikamdan korktuğunu isbat etmiştir.

. . . .

Bu andan itibaren zincirin bir halkasını teşkil eden Mustafa, arkadaş tedarikine başlamış... ve bunlara (Harp okulunda köycü ve halkçı bir teşekkül mevcudiyetini ve bu teşekkülün müsavat, köylüleri refaha kavuşturmak, vatanda halkçı bir rejim meydana getirmek tasavvurunda bulunduğunu ve Anadolu'nun muhtelif yerlerinde, aynı maksad için çalışan teşekküllerle temasta bulunduğunu) anlatmış.....

. . . .

Ömer Deniz, fikren ve kavlen iştirak halinde bulunduğu asker ve sivil arkadaşlarını gayesine bir an evvel ulaştırmak için onlara, Nâzım Hikmet'in, Karl Marks'ın, Haydar Rifat'ın kitaplarını vermiş, bu kitaplar maznunlar arasında mübadele edilmiş hattâ bu maksatla Mustafa Ergün'e ve hukuk talebesinden Hasan'a paraca yardımlar bile yapılmıştır.

Ömer, arkadaşları arasında (Dost) kelimesinin bir sembol olarak kullanılmasını tavsiye etmiş, maznunların ele geçen mektuplarında bu tavsiyenin hararetle muhafaza edildiği görülmüştür. Ayrıca, arkadaşlar arasında ve Ömer'in icadettiği şekilde el sıkma ve hassaten bir başka sebepten kıymet verdikleri 1 Mayıs günleri vaki olan bayramlaşma, bu yoldaki anlaşmanın tezahürlerinden başka bir şey değildir.

. . . .

Ömer deniz, 937 senesi sıladan avdette İstanbul'a uğramış, burada Komünizmin pîştarı tanıdığı ve fikirlerinden ilham aldığı Nâzım Hikmet'i İpek sineması holünde görmüş..... aradan 4 ay geçtikten sonra ve bir bayram arifesinde Ömer Deniz okuldan izinsiz savuşmuş, İstanbul'a gitmiş, Nâzım Hikmet'i evinde ziyaret etmiş....

Bu suretle Ömer'in diğer maznun arkadaşlariyle beraber muhtelif zamanlarda ve muhtelif yerlerde alenen toplanarak Teşkilâtı Esasiye kanunu mucibince durumu tesbit edilmiş olan Devletin ve dolayısiyle Ordunun teşekkülüne zarar verecek ve orduyu idare eden ve aynı zamanda âmirleri bulunan şahıslara karşı fiili taarruzu ve inhilalı istihdaf eden ve hizmet emirlerinden imtina ettiklerini sarahatle gösteren bir fiil ve harekette bulundukları ... tezahur etmektedir.»

SAVUNMA

Harb Okulu talebesinden Ömer Deniz, Abdülkadir, Necati, Orhan ile sivil Mustafa Ergün müdafileri sıfatıyla Avukat Saim Dora'nın verdiği temyiz lâyihasından:

«Ömer Deniz'in hareketleri fikir hürriyeti hududunu aşmayan hasbihallerden ibaret bulunmuştur. Memlekette irfan seviyesinin yükselmesi için alım satımı serbest olan ve sosyalizmin ve komünizmin ve sairenin esas ve mahiyetlerini bildiren eserleri okumak ve bunları arkadaşlarına tavsiye etmek Maksim Gorki gibi dünya edebiyat aleminde bir yıldız olan edibin vefatı hasebi ile şiir yazmış olması kendisinin komünist olması demek değildir. Arkadaşları ile vaki muhaverelerinde şahsi sermayenin reddi, mülkiyetin, mirasın kalkması gibi komünizmin ana hatları etrafında görüşmeler yapıldığı da hiçbir suretle sabit değildir. Binaenaleyh hadisede fikrî münakaşalar mevzuubahistir. Bu da suç değildir.

Filhakika, elimizi Türk Ceza Kanununa uzattığımızda ilk olarak karşımıza dikilen bir düsturu cezai vardır: (Kanunun sarih olarak suç saymadığı bir fiil için ceza verilemez. T. Ceza K. Madde 1)... O halde ortada sarih bir suç vücut bulmadan birtakım mantıkî mütalâalarla, mantıkî kıyaslarla, mutlaka bir suç unsuru yaratmaya say et-

(Sayfayı çeviriniz)

mek adalet hislerini inciten ve kanunumuzun da kat'i surette arzu etmediği bir haldir.

Sosyalizmin esaslarının yayılması ile neticeden ihtilal hareketi zuhur etmesi ve bundan kumanda heyetine isyan manası çıkarılması arz ettiğim veçhile şahsi mulâhazalardır. İstikbale matuf ve mevhum bu kabil düşünceleri askeri isyan muharrikliği suretinde tavsife çalışmayı bizim cezai melekemizle kabili telif bulmadık.

Farz edelim ki, okul Mahkeme hey'eti Ömer Deniz'i bir komünist olarak tanımak istemiştir. Bu bir felsefi içtihattır. Teşkilatı Esasiye kanunumuzun 70. maddesi tefekkür hürriyetinin Türklerin tabii haklarından olduğunu kayd ettiği gibi 75. ci maddesi de «hiç kimse mensup olduğu felsefi içtihatten dolayı muaheze edilemez» demektedir. Bu takdirde, farzı muhal olarak Omer Deniz komünizmin nazariyelerini benimsemiş olsa bile bu bir suç değildir. Bu bir suç olmadığı gibi bir insanın benimsemiş olduğu felsefi içtihad ve kanaatleri yayması da suç olamaz. Aksi takdirde kitapçılardaki eserleri yasak etmek, neşir ve tamimde bulunuyorlar diye de kitapçıları cezalandırmak icap ederdi.

Anayasa bu serbestiyi tanımış, ceza kanunları da bunu sarahatle bir suç olarak tanımamıştır. Okuduğu ve tavsiye ettiği kitaplar yalnız komünizme ait değil, belki bunların arasında tamamen aksi fikirleri yayan, Hüseyin Cahid'in Fikri Hareketleri gibi eserler de ve diğer edebi risalelerde vardır. Hasılı buna rağmen kendisi komünist olarak tanınsa bile bu hali ile suçlu olamaz ve 94. cü maddeye göre de asla ceza tertip edilemez.

Ömer Deniz'in tavsif edilen halatı ve ef'ali mutlaka suç olarak kabul edilirse T. Ceza K. 142/143. cü maddesinin propogandalar fıkralarına temas edip etmediğini düşünmek zaruridir.»

Sekiz sayfaya yaklaşan temyiz lâyihasında, verilen hükmün hukuki hatalarla dolu olduğu, daha doğrusu hukuktan uzak olduğu hukuk ilmine yaraşır tarzda belirtilmektedir.

Zamanı gelmiştir

İşitin ey işçiler, köylüler
Yokluktan kurtulmanın zamanı gelmiştir.
Seni senden gayri yoktur tutan
Elele vermenin zamanı gelmiştir.

Oy verirsin er değil sözün tutmaz
Hak, emek yolunu gözetmez
Zengin kısmı fakir halin bilmez
Birleşip saf tutmanın zamanı gelmiştir.

Nice yıllar bekledin ne oldu?
Evimize et girmedi, çocukların rengi soldu
Oy verdik zengine daha zengin oldu
Soyguna dur demenin zamanı gelmiştir.

Bizi mahsuz cahil bıraktılar ,bunu bilelim
Bu kara yazıyı nasırlı ellerimizle silelim
Hakkımızı aramak için bizde meclise girelim
Emek hakkını aramanın zamanı gelmiştir

Günbegün kaybolmakta evimizin dirliği
Kurtulmak için kurmalıyız işçi - köylü birliği
Güne çıkıp, geride bırakmak için fakirliği
Sosyalizmi kurmanın zamanı gelmiştir.

VAHİT TULİS

BİZE GELEN ESERLER

★ **Güngör Gençay: Balıklar Ovası. Şiirler; İstanbul 1967 - P. K. 88 - Beyazıt.**

★ **Bülent Dalyancı: Kurşun Kuşa Tüy. Şiirler; Tan Matbaası İstanbul - 1967.**

Sanatta GERÇEKLER

BARIŞ ŞENLİĞİNDE

Başarılı ve Başarısız Oyunlar

Zühtü BAYAR

Şenlik üç yıldan beri yarışmalı yapılmakta ve tiyatro, müzik, folklor, plastik sanatlar gibi dallarda derece alanlara ödüller verilmektedir. Bu yıl Aziz Nesin başkanlığındaki tiyatro jürisi, şenliğe dört ayrı oyun ve toplulukla katılan yugoslav'lara birinciliği ve ikinciliği verdi. Arden'in «Sanat Uzun, Hayat Kısa»adlı oyununu oynayan Yugoslav Sek Tiyatrosu, hem tiyatronun geniş olanaklarından yararlanma yolundaki denemeleri hem de yorum ve lâboratuvar çalışmaları bakımından gerçek başarı çizgisine erişmişlerdi. Oyunun özelliği, güçlü bir antimilitarist tutumla seyircinin karşısına çıkarılmasında... Biçimsel özellik ise bu oyunda tiyatro olanaklarından geniş ölçüde yararlanma yoluna gidilmesinde. Oyun, yapısı gereği, «zengin bir teatral anlatıma, çeşitli tiyatro tekniklerine müzik, pandomim, koreografi, zengin sahneye koyuş ve kostüm-» yer vermek ve bunları bir arada uygulamak durumunu gerek tirmiştir. Böyle değişik bir oyun, degişik bir yorum tarzını da beraberinde sürükledi doğal olarak... Hareketli ve akıcı bir yorum tarzıyla bu «Sanat Uzun, Hayat Kısa» tarzındaki simültane (çok yerli) oyunlarda yapı gereği rejide ne denli çaba sarfedilirse sarfedilsin az çok bir kopma izi sezer seyirci. Ama Yugoslavlar öylesine başarılı bir çalışmıa yapmışlardı ki, şenlik seyircisi bu yönde bir aksamaya tanık olmadı. Arden'in oyunu yapısı ve sahnelenişi ile gerçekten şenliğin en başarılı oyunu oldu.

Jüri değerlendirmesinde ikinci sırayı alan Yugoslav Sevos Kud Scena topluluğu, «İsa'dan Sonra 1967 Ve Biz» 'adlı oyunu ile çağdaş «Poliatik Tiyatro» ya ilginç bir örnek verdi. Şenliğin konusu gereği bu yıl oyunlar genellikle savaş karşıtı olanlardan seçilmişti. Sevos Kud Scena'nın oyunu bize çağdaş toplumsal ve politik sorunl'arın, savaş çılgınlığının iyi bir inceleme ve expozesini yaptı. Yer yer gösterilen aktüel sahneler (örneğin, Arap-İsrail savaşı ile ilgili olarak general Moşe Dayan'ın basın toplantısı) bir kaç 'ay öncesinin dahi insanlık sorununu hemen sahneye aktarması bakımından ilgi ile karşılandı. «İ.S 1967 Ve Biz» oyununa ucuz ve kolay tiyatro diyenler çıkacaktır kuşkusuz. Varsın onlar bu oyunun sanat niteligi üzerine tartışadursunlar. Ama bu oyunun şenliğe değişik açıdan bir katkıda bulunduğunu yadsımayacaklardır sanırım.

Dprokrasimizin azizliğine uğrayan Polonya Kalambur Tiyatro'su, şenlikte, üçüncülüğü aldı. Kalambur tiyatrosu şenlik seyircisine iki oyun birden sunacaktı. Ancak dekor ve kostümleri, 14 000 TL. lık bir gümrük resmi biçilerek gümrükte alakonduğundan, Kalambur oyunlardan sadece Ionesco'nun «Kel Şarkıcı» sını oynayabildi. «Kel Şarkıcı», şenlikte üçüncü kez oynanıyordu. İlkini Türkçe olarak şenliğin III. yılında Sahne Z oynamış, ikincisini de şenliğin IX. yılında bir Alman Oğrenci tiyatrosu göstermişti. Bununla birlikte en iyi yorum tarzının ve oynanışın 1964 yılında Almanlar tarafından oynanan oyun olduğunu söylemek zorundayız. Bize kalırsa Kalambur'a bu yıl en iyi oynanış ve yorum gerekçesi ile üçüncülük vermek, biraz da onlara gümrük acısını unutturmak içindi.

Gerçekte üçüncülük, Ankara Dil Tarih Coğrafya Fak. Tiyatrosunun oynadığı Güngör Dilmen'in «Midas'ın Kulakları» adlı oyunuydu. «Midas'ın Kulakları» şenlikte ilk kez 1960 yılında oynandı. Bu ikinci kez şenliğe gelişi, Ankaralı öğrencilerin bu oyun için çok çalıştıkları anlaşılıyordu. Ancak oynanış sırasında görülen çok ufak tefek bir takım aksaklıkları oyunun zorlu oluşuna yorumlamak gerekir. Ankaralı amatörler, ancak profesyonel bir topluluğun üstesinden gelebileceği zorlu bir oyunu genel dengeyi bozmadan oynadılar bence.

Şenliğe katılan dördüncü Yugoslav tiyatro topluluğu İvo Loli Libar, Fernando Arrabal'dan karamsar ve az-çok metafizik bir dünya görüşünü yansıtan «Fando İle Lys» adlı bir oyun oynadılar. Özü itibariyle şenliğin esprisine aykırı bulduğum bu oyun yarışmada derece alamadı, Ama iyi bir sahneleme örneği verdiklerini söylemeden geçemiyeceğim. Soyut ve havada kişilerle, soyut ve havada olayları anlatan bir oyundu bu. Tarih içerisinde bir yere oturtmak olanaksız.

Adana Sanat Tiyatrosu, Aşık İhsani'nin Ağalı Dünya'sını tiyatro diliyle yorumlayan bir oyun oynadı. Çok yerli (simültane) bir biçimle yazılan tekstin sahnede uygulanması zaman zaman kesikliklere ve kopmalara uğradı. Adana'lı genç sanatçıların prova sorununa pek iltifat etmedikleri oyun sonunda anlaşıldı. Ayrıca oyuna bağlı olarak kötü bir 8 mm kordela örneği de seyrettik. Daha iyisini yapamadıklarına göre bunu hiç kullanmasalardı oyunun bütünlüğünü ortasından bir bıçakla keser gibi kesmiş olmazlardı. Bununla birlikte Adana Sanat Tiyatrosu üyeleri oyun seçimi ve yapımı bakımından kutlanabilirler.

İtalyan Breracutni Tiyatrosu'nun sunduğu «Karanlık-Işık-Karanlık» da özü itibariyle dikkati çeken oyunlardan biriydi. Büyük ölçüde pandomimden de yararlanılan bu oyunda, doğum ve ölüm çizgisi arasında bir insanın, somut bir insanın toplumsal ve kişisel hayat olayları karşısındaki tutumu inceleniyor. İlgi çekici ve seyirciyi sarsıcı niteliklerde görüntüler veren bu oyun ne yazık ki sahneleme sanatı açısından biraz sönük kalıyordu.

Şenliğin son şünü gösterilerde bulunan Erdinç Dinçer Pandomim topluluğu seyirciye ilginç ve hayli güzel mimler sunarak, şenliğin tiyatro bölümünü kapattı. Erdinç Dinçer'in son üç yıllık çabalarına bakarak artık ülkemizin en iyi mimcisi kanısını edinmekte pek güçlük çekmiyeceğiz sanırım.

«ŞİKEFTAN»

Ben Şikeftan'lıyım kardaş
Doğu'nun güneyinde
Tanrının gazabına uğramış
Güneşten gayri gören olmaz bizi
Tek dostumuz kurak topraktır
bu elde
Çoğun çamurlu su içeriz
Birikintilerden
Şerbet yerine
Kaşlar her zaman çatıktır,
Mağaramın insanları
Herşeyden habersiz
Son bir yaşama çabasındalar.

Şenol YILMAZ

(Bizim Köy)

Eric ROUIEAU

LE MONDE'dan

Türk köylüsünün günlük yaşayışı nasıldır? Gelenekleri, inançları, sevinç ve kederleri nelerdir? Gerçekten de, yirminci yüzyılın şu ikinci yarısında Türk ulusunun üçte ikisinin kaderi nedir? Türkiye'deki köy dünyası üzerinde hiç bir gazeteci, hiç bir toplum bilimci Mahmut Makal'ın eseri kadar doğru bir belge meydana getiremezdi.

Köylü çocuğu, bizzat kendisi de toprağa bağlı bir köy öğretmeni olan bu otuz üç yaşındaki adam, onbeş yıldan beri, en ufak bir yapmacığa kaçmadan, yerinde «çevrilmiş» köylerle ilgili bir filmi çağdaşlarının gözleri önüne sermekten bir an olsun geri kalmamıştır. Sonuçlar çıkarmadan gördüklerini sadakatle günü gününe not etmiş, Varlık dergisi ilk yazılarını 1948 de yayınlamıştı.

Bununla beraber, iki yıl sonra iş birlikçisinin yazılarını derleme halinde yayınlayınca, bütün Türkiye tüm olarak sarsıldı. «Bizim Köy», Nürgüz'ünkü ile rastlantılı olarak, bütün memlekette kuvvetli bir heyecan ve skandal meydana getirmiştir. Halk oyu, Atatürk devriminden otuz yıl geçtiği halde, Anadolu köylüsünün insanlık dışı koşullar içinde yaşadığının bilincine vardı hemen. Resmi makamlar bu «Türklük düşmanı» propagandadan içerlediler. Muhafazakârlar tarafından bir «Bolşevik» olarak gösterilen Mahmut Makal'ı tevkif ettiler.

Basının onun yararına olarak açtığı kuvvetli bir kampanyadan sonra salıverilen Mahmut Makal tekrar kalemini ele aldı. Eserleri, eşsiz kitabevi başarıları sağladı, bir çok yabancı dillere çevrildi, ama Fransızcaya çevrilmedi.

Bu boşluk şimdi doldurulmuş bulunuyor. Yazarın bir vatandaşı, Bayan Güzin Dino, dört eseri, mükemmel bir şekilde birbirine bağlanan özetlerden ibaret bir ciltte topladı. Bu dört eser şunlardır: Bizim Köy, Hayal ve Gerçek, Memleketin Sahipleri ve Kuru Sevda.

Basit dolaysız, hemen hemen beceriksiz bir üslûpla yazılan bu kitap, biribirini takip eden yaşanmış hikâyeler, fıkralar, biçim yönünden çocuk su am'a son derece korkunç notlar biçimindedir. «Kaba halde bir sosyografi» den fazla olarak, Bir Anadolu Köyü, yaşanmış bir tanıklık, yazarın mizahı altında sürekli olarak görünen bir elem çığlığıdır.

Makal'ın gözünden hiç bir şey kaçmamaktadır, kahramanlarının ne insanlık nitelikleri, ne de başarısızlıkları, kusurları... Ama, iyi veya kötü, kurnaz veya saf, cömert veya son derece cimri olsunlar, bu kahramanlar insanı kendilerine çekiyorlar. Esasen, «uzun zamandan beri sürüp gelen» bir sefalete karşı her an mücadele etmek zorunda kaldıklarına, yaşama içgüdüsü iyi duygulara baskın çıktığına göre, ölüm de, besisizlikten ve hastalıklardan kemirilmiş hale gelen sevgili varlıkları beklerken bu kahramanlar nasıl kusursuz olabilirlerdi? Kısacası, Şair Yahya Kemâl'le birlikte şunları tekrarladığımı tasavvur ettiğimiz Türk köylüsü için hayattan ölüme geçiş bir kurtuluştur.

Ölmek değildir, ömrümüzün en feci işi
Müşkül budur ki ölmeden evvel ölür kişi.

Bunun için Atatürk Devriminin lâikliğine rağmen, Türk Köylüsünün cahil hoca ve şeyhlerin yeryüzündeki temsilcileri olmağa can attıkları «Hayal Cennetini» öteki dünyada aramasından daha doğal ne olabilir? Makal köylerdeki eğitim ve öğretim düşmanlığına karşı içerler ama bunu açığa vurmaz. Çocukları ilk okuldan çevirerek, kafalarını sözde dini, sihirli etkili hürafelerle doldurmağa çalışan şeyhe karşı savaşmak zorundadır. Ne var ki, sevilen ve sayılan köy öğretmeni, «Tanrı ad'amı» na karşı koyacak güçte değildir. Yalnız cüppe ve sakalın itibarı değil, zengin köylüler (ağalar), genel olarak muhafazakâr kuvvetler tarafından seçilen köy muhtarı da on'a karşıdır.

Mahmut Makal «siyaset dışı» kalmak ister. Fakat içinde yaşadığı toplumun yaralarını ortaya çıkardıkça Balzac gibi, «farkında olmadan devrimci» olmaktadır. Esasen Mahmut Makal, bu son aylarda, hem eğitim alanında, hem de ekonomik-toplumsal alanda köklü reformlar yapılması yararına olarak ulusal bir kampanya açmayı başarmış olan Öğretmenler

(Devamı 13. Sayfada)

OKURA SAYGI :

TÖS ve

Ant'ın 38. sayısında F. Baykurt «Tös Ve Temel Görüş Meselesi» adlı bir yazı yayınladı. Baykurt bu yazısında hem kendini temize çıkarmaya kalkışmakta hem de tös konusunda iki temel görüşü inkâr etmeğe yeltenmektedir. Baykurt Türkiye'de açıkgöz geçinen bir toplumcu rolündedir. Gerçekte ne açıkgözdür ne de toplumcu. Ne açıkgöz ne de toplumcu olmamasına rağmen, yeter bilince ve bilgiye sahip olmayan bir ortamda bir takım başarılar elde etmiştir. Başarılarının en büyüğü de son olağanüstü toplantıda bir sürü allem kallem ederek yeniden Tös genel başkanlığına gelebilmiş olmasıdır.

Tös'ü son olağanüstü kongreye götüren neden, tösde iki temel görüşe sahip insanların bulunmasıdır. Bu asıl nedenin yanında, genel başkanın bir Anadolu köyüne sürülmesi, tiyatro tösün başarısızlığı, yeterli etkenliğe sahip olmama gibi görüntü nedenleri önemsizdir. Fakir taraftarları gerçek nedeni saklamayı başarıları için şart gördüklerinden kulislerde ve kongre öncesinde kendilerinden olmayan çevrelere, eski genel sekreterlerden birini, tös için zararlı bir takım eylemlerin içinde olan bir kişi ve klik lideri olarak tanıtmaya azami dikkat etmişlerdir. Oysa söz konusu kişi, ne tehlikeli biridir ne de Fakir taraftarlarının karşısında olan toplumcu grubun lideridir. Hattâ bu kişi listede yer almamış, yer almasına da lüzum görülmemiştir.

Tös'e üye olan öğretmenler ve töscü liderler arasında iki temel görüş vardı. Kongreye bu iki görüşe sahip iki ayrı ekip tös'ün yönetimini tek başına ele almak için girdi. Bu iki görüş kongreden önce vardı. Kongrede daha da belirlenerek şimdi de varolmakta devam etmektedir. Bu hiç kimsenin inkâr etmemesi gereken bir gerçektir. Fakir bu gerçeği inkâr etmektedir. Hem de bile bile. Neden? Kendini temize çıkarmak için olduğu gibi görünmek cesaretsizliğinden. Nedir bu iki ayrı görüş? Toplumcu bir dünya görüşüne dayanan ve daha etkili bir eylem izlemeyi isteyen görüşle, ortanın solu anlayışını aşmayan bir görüş. Fakir ve ekibi ikinci görüşün adamıdırlar. Toplumcu bir sendikacılıktan korkmaktadırlar. Bakanlığın karşısına dikilmekten korkmaktadırlar. Dünya sorunları ile ilgilenmekten korkmaktadırlar. Sendikacılığı çocuk oyuncağı sanmaktadırlar. Ve daha kötüsü politikadan sendikayı uzak tutmayı beceriklilik sayarlarken, bir siyasi partinin dümen suyunda gitmektedirler.

Fakir yukarıda andığımız yazısını kendisini eleştireceklere dayanak olsun diye yazmış. Daha önceki yazılarını demeçlerini ve

iki görüş

M. FETHİ KİTAPÇI

kongre konuşmalarını kendisi de iyice beğenmemiş ki şöyle diyor. «Uçup giden sözün arkasından eleştirme yapmak zor oluyor. İlgilenecek arkadaşlar bu yazımı ele alırlarsa eleştirmeleri daha faydalı olur sanırım.» Sözler uçup gitmez. Yazılar kadar belge değeri vardır. Fakiri eleştirecekler ve onu söylediklerinden de sorumlu tutacaklar kongrede yaptığı iki saatlik konuşmayı da değerlendireceklerdir. Ben Ant'daki yazısı ile ilgileneceğim burada . Tös bir siyasi parti değilmiş!.. Kim siyasi partidir dedi Tös'e, bu cümleye ne lüzum var. Bu bir zamanlar Fakirin DISK'le ilgili demecine benziyor. Orada da bir takım cevizler kırılmıştı. **Vietnam sorununu TÖS sekreteri elbette çözemezmiş. Lâfa bak.** Hiç bir Tös sekreteri ben Vietnam meselesini çözerim dememiştir. Bu lâf Fakir efendinin lâfıdır. VeKİM dergisinin 472. sayısında Fakir şöyle demiştir bir anketçiye. **U'Tant'ın çözemediği Vietnam sorununu Tös sekreteri çözebilirmiş gibi bir caka, bir çalım, sonuç olarak öğretmen kütlesinin hayal kırıklığına uğramasına yol açar.** Bu alaycı sözlerin ardında yatan niyet bellidir. TÖS bir meslek örgütüdür. Öğretmenlerin rahatı için uğraşsın, Vietnamdan bize ne, bu sorunu u'Tant çözemediğine göre kimse hele bir sendika sekreteri ve onun üyeleri ve bütün sendikaları çözemez. Bunu bir Amerikan satılmışı söylerse eh der geçeriz ama, toplumcu geçinen ve bunu akıllılık gibi göstermeye çalışan bir Fakir söylerse, üzerinde dururuz. Ve deriz ki ey Fakiri sağlam sananlar, durun ve biraz düşünün, bu adam üzerinde. Daha dün işte yukarıda yerini de gösterdik Fakirin kendisi Vietnamdan bize ne demiştir. Şimdi günah çıkartır gibi daha önce söylenenler niye inkâr ediliyor, unutulmuş gibi davranılıyor. Kongreden önce TÖS genel yönetim kurulunda Fakir ve taraftarları «TOS emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele etmiyor, etmiyecektir diye karar alınmasına yol açmış mıdır açmamış mıdır? Samimiyeti, cesareti, dürüstlüğü görelim bakalım. İki ayrı görüş var mı yok mu TÖS içinde. Şimdi tutup suç ve sorumluluk örtücü yazılar yazmak kolaydır. Ama bu kolay yol, Fakirin günahlarını ödemiyecektir. TÖS'de tutum ayrılığı, disiplinsizlik varmış da ilericiler, ılımlılar gibi ayrılıklar yokmuş. Mesele öyle konulmaz Fakir efendi. TÖS de iki ayrı dünya görüşüne sahip grup vardır. Birisi senin grubun. Öteki seçimi kaybeden, ama davayı kaybetmeyen grup. Ve davayı kaybetmeyen grup, TÖS'e sahip ocaktır. Geç ve güç olsa da.

(12 den devam)

Birliğinin etkin mücadelecilerinden biridir. Onunla, Ankara'da, 2 Haziran 1960 ta, Menderes'in «demokrat» rejiminin Ordu tarafından yıkılışından beş gün kadar sonra karşılaşmıştık. Bu olay onu sevindirmişti: yeni iktidarın Köy Enstitüleri sistemini tekrar kuracağı, Menderes tarafından alınmış olan dinci tedbirleri kaldıracağı umudunu besliyordu.

Saflığı, gönül temizliği ile Menderes'in fakir köylüler için çok az şey yaptığına inanmak istemiyordu. Ona yazıları ile birden bire ünlüleştirdiği Nürgüz köyünün elektrikle donatıldığını söylemişlerdi. «Bir Anadolu Köyü» nün son kısmında: «Buna yarı yarıya inanıyordum, ama seviniyordum» diye yazıyor. On bir yıllık bir ayrılıştan sonra Nürgüz'e hacca gider ve şaşırıp kalır: durum daha da kötüleşmiştir, tanıdığı insanlar «lime lime olmuş giysileri» içinde «erimişlerdir»; köy halâ karanlıklar içindedir. Heyecanlanan köylüler, esasen bozuk olan elektrik motörünün ücretini vermekten olduğu gibi ampul satın almak imkânından yoksun olduklarını yana yakıla anlattılar. Yaklaşan seçimlerde kime oy vermeleri gerektiğini soran köylülere, Makal hiddetle ve acı bir alayla: «Elektrik motöründen sizi kurtaranlara, gaz lâmbası ve keten yağı idaresini rahatça kullanmanıza imkân sağlıyacaklara verin oyunuzu» diye cevap verir.

SUAT DERVİŞ ile BİR KONUŞMA

ZİHNİ TURGAY ANADOL

(Geçen Sayıdan)

Bu romandan evvel zaman zaman beni Avrupa'nın tanınmış şahsiyetleriyle kıyasladılar; Steinbeck'ler, Erskine Caldvel'ler, Dostoyevski ve hele en çok Gorki'ye benzettiler.

Bu benim için en umulmaz bir iltifattı, en büyük şerefti. Ben Türkiye'de seneler boyu yazı yazmıştım. İyi mi yazarım, kötü mü yazarım bilmiyordum. Beynelmilel şöhret ve otorite olan bu edebiyatcılar, beni hiç görmedikleri hiç tanımadıkları halde, bu kadar gökle re çıkardılar. Büyük eleştirici Andre Würmser Les Lettres Françaisede (Meçhul Avrupa) başlıklı bir eleştirmede Benim Ankara Mahpusumu Nobel ödülü almış meşhur (Drina Köprüsü) ile karşılaştırdı. Ve benim eserimin Drina Köprüsü'nden çok daha üstün, gerçekçi ve hümanist olduğunu söyledi. Drina köprüsü ödül aldı ve türkçeye de çevrildi. «Fransız eleştiricilerinin, bu kadar göklere çıkardıkları romanım, neden İstanbulda bir yayın evi bulamıyor..?» diye bana soruyorlar' Bunun cevabı bana düşmez...

S — Ankara mahbusundan baş ka eserleriniz de o devirde başka ec nebi dillere tercüme edildi mi?

C — Ankara Mahpusundan sonra «Yalının Gölgeleri» isimli ro manım Fransa'da çıktı. Bu roman ilk romanımdan daha fazla beğenildi ve sevildi. Hakkımda yazılan eleştirmeler, birbirinden iltifatlı idi. Memleket dışında yaşadığım on yıl içinde, «Yalının Gölgeleri» nin Almanca'ya, Ankara mahbusunun Holanda, diline Ruscaya, Bulgarca ya tercüme edildiğini biliyorum. Sov yetler Birliğinde Rusya'da ve beyaz Rusya'da Fosforlu Cevriye adlı romanım çıktı. Ruscası iki defa üst üste baskı yaptı. Mevcudu kalmamış deniliyor. Aynı roman Bulgaristanda Türkçe ve Bulgarca olarak çıktı Bulgar radyosu da Türkçe

(Devamı 15 .Sayfada)

Hikâye:

Öfkeli imam

Suat Derviş

Şecaettin efendi, din adamlarının bir çoğuna hiç benzemiyordu. O, öfkeli bir insandı... Hele bu günlerde öfkesi pek fazla idi. Nasıl öfkeli olmasın! Ramazan ve sonra bayramlar geride kalmıştı... Dönüşlerini aylarca beklemek lâzımdı. Haydi, bayram yok! Ramazan yok, cenazeler neden olmuyordu... Mahallelilerin canı, sanki perçinlenmiş bedenlerine!.. Şu emekli Hasan Efendiye bakınız! adam kakide dönmüş üstelik dört senedir sol bacağını sürür... Hoş ölmesinden de ne çıkar ki?... Adam beş parasız, onun cenazesinden ne faide olur... amma mahallede de ondan başka ahrete göç edeceğe benzeyen kimse yok!.. hepsi dayanıklı ,neler çekerler domuzlar!.. neler çekerler de betleri benizleri solmaz.... dinleri bütün olsaydı, Allah çoktan onları yanına çağırırdı.

Şecaettin efendi, asıl kendi oğluna öfkeleniyordu ya! Mel'un onu deli ediyordu. Sanki babası küp üstünde oturuyor... Daha geçen gün geldi, karısı doğuracak diye, kendisinden ödünç para istedi... Şecaettin efendi sadece Belediyede kıyılan bir nikâhla dünyaya gelen torun için zırnık vermez.. zırnık!.. Oğlu : «Medeni nikâh kâfi» dedi de orada direndi. «Medeni, ulan sen bedevinin birisin.. kilkuyruğun oğlu, sen bu güne bugün bir imam evlâdısın, sen imam nikâhı kıydırmazsan kim kıydırır... Herkese örnek olacaksın.. İmam nikâhı kıymıyacak olsak halimiz nice olur.... ekmeğimiz nereden gelir. Baban ödünç istediğin parayı nereden bulup buluşturur.. Kabahat sende değil, o andavallı babanda... bizim cadının sözlerine nasıl da kandı? «Efendi, oğlan liseye girmek istiyor..» «Efendi, oğlan liseyi bitirdi, üniversiteye girmek istiyor.» «Ne münasebet.» dedik dinletemedik dürzünün oğluna!.. İlahi, Allahından bul sen.. Şimdi ne oldun sanki? Bir mühendis parçası.. Aldığı karıda doktormuş. Elin herifi hasta diye geldimi dayasın kulağını göğsüne.... Yook efendim yok... böyle şey mi olurmuş!.. Allahın gazabı bunun için üzerimizden eksik degil. Ne din kaldı ne iman.. Git mühendis ol, git doktor ol... Ulan İmam Hatip mektebi nene yetişmiyor, Allah sana bunların hepsini soracak, medeni nikâhı da... «Bu karı senin nen ,neden imam nikâhı kıymadın.» diyecek. Zaten mahallede hepsine, ruzumahşerde bu sual sorulacak.. Namussuzların içlerinde imam nikâhlısı yüzde yirmi yoktur be... Paradan kaçan gümüş gözler... İmamların ahı sizde kalmaz!..

Şecaettin efendi, evinin cumbasında oturmuş, hem tesbih çekiyor, hem bunları düşünüyordu. Oğluna ödünç para vermemişti amma, o belki de anasını kandırarak bu parayı koparmışdı.. Bunu düşününce imam efendinin hiddeti artıyordu. «Karı bankaya yatırmak için bir kaç para biriktirdi... bankaya yatıracakdı ,belki de bir kat çıkar diye.... «Bir kat çıkar.... bir kat çıkar.... bir kat çıkar....». Tesbihini okşayan parmakları, sözlerin ahengine uymuş, taneleri o ahenkle çekiyordu.

Şecaettin efendi, top sakallı, şişman, kısa boylu, elli yaşlarında bir adamdı. Gözlerini yarı kapamıştı.

«Ya oğlana istediği parayı verdiyse...» Tesbih çeken parmakları hareketsiz kaldı. Gözlerini açtı, sokağa baktı. Bu sırada, Nuri beyin kızı Ayten bakkaldan çıkıyordu. Nuri beyin kızı hakikaten bir içim su idi.... omuzlarının üstünde dalgalanan kumral saçları, kocaman gözleri vardı. Daracık elbisesi, ince belinin, minicik göğüslerinin güzelliğini gösteriyordu. İmamın kalbi sık sık vurmağa başladı. Zaten bu kızı ne zaman görse içi böyle bir tuhaf olurdu. «Böyleleri insan sıfatına girmiş iblisdirler.» diye homurdandı. «Bunun anası da gençliğinde böyle idi.» Konuşuyordu. «Melune..... rezile...» Bu kız tıpkı anasının gençliği idi. O evlendiği zaman, eğer imam olmasaydı, onun evini taşlardı... taşlayamamıştı, bir imama böyle şeyler yakışmazdı. Yalnız, Ramazanda

camide vaaz vermişti, güzel olan ve bunu gösteren kadınların yarın ahrette çekeceklerini bir bir anlatmışdı. Şimdide içinden buna benzer bir vaaz daha geçirmek üzere iken ,birden gözleri köşe başından doğru gelen bir bisiklete takıldı. Bisikletin üstündeki kasabın oğlu idi. «Yine Aytene gösteriş yapıyor..» diye homurdandı. Oğlan, Aytenin yanından geçerken elini uzattı, el sıkıştılar. «Bunlar birbirlerini ilk mektepten tanırlar... kızlarla oğlanları bir mektebe vermek olur mu..... böyle şeyler olunca, büyüyünce de işte böyle olur.... mektep arkadaşı!.. lâf... Biz de bisiklete binmek isterdik, bizim canımız yok mu idi.. binmek isterdik amma dine muhalifdir diye bu hevesimizi alamadık...»

Babası onun bisiklete binmesine müsaade etmemişti. Zaten bisiklette dolaşanlara karşı duyduğu öfke de bundan değil mi idi.. Kasabın oğlu, üçüncü defa evin önünden geçerken imam efendi başını pencereden çıkardı: «Hey! dinsiz imansız, dedi, şeytan arabasile volta vurma.. beynimiz başımız döndü.» Aksilik bu ya. tam o sırada top oynayan çocukların topu cunbanın altına çarptı. «Yumurcaklar camları kıracaksınız» Top oynayan çocuklardan nefret ederdi. Babası, günahtır diye ona futbol oynatmamıştı. Şimdi itiraf etmek güçtü amma kendisi çok istemişti şu topun peşinden koşmasını..... Şimdi vaazlarında, bisiklete binenlerin, top oynayanların ve evlatlarının böyle günah işlemelerine göz yumanların ahretde nasıl cayır cayır yanacaklarını söyleyip duruyordu.

O böyle bağırınca çocuklardan biri :

— Öfkeli imam yine köpürdü, diye arsız, arsız sırıttı.

İmam efendi, «Şimdi aşağı iniyorum.» tehdidini savurunca, çocuklar çil yavrusu gibi dağıldılar. Fakat o yine merdivenleri inip sokağa fırladı ve Aytenin yanından geçerken: «Utanmıyormusun bu kılığından, dedi koskoca kız oldun, ört göğsünü, dizini...» Kız gülerek: «Şimdi etekler mini dedi, Imam efendi amca, öfkelenmeyiniz.» Kızın gözlerinin rengi de bir tuhafdı, yeşil desen yeşil değil, ela desen ela değil, mavi mi o da değil... Birden bire İmam efendinin kanı başına çıktı. Çok iyi hissetti ki, kızı kolları arasına almak istiyordu. «Tövbe.. tövbe..» diyerek başını salladı. «Ruzumahşerde hakkın karşısına ne yüzle çıkacağız..»

(Devam edecek)

ANA

10. sayıda, bu sütunda kendisinden söz açılan Diyarıbakır'lı küçük ressam Mehmet Ali SARIGÜL' ün eseri.

neşriyatında onu (arkası yarın) şeklinde devamlı olarak yaymış. Haberim olmadığı için dinleyemedim. Piyes olarak devlet tiyatrosunda temsil edileceğini işitmiştim amma oldu mu olmadı mı bilmiyorum.

S — Türk edebiyatı ve Türk yazarları hakkında bir şeyler söylemiyecek misiniz?

C — Bu konu da çok şeyler söylemek isterim amma uzun olacak, o konuyu bir başka zaman görüşürüz olmaz mı?

Savaş ve Barış'tan

Hey dev memesinden cüceler emziren acaip memleketim
Hey soyut'ik
Soytarı'tik
Ve lânetlik bir senaryonun çileli figüranları

Başkalarına kiralanmadı ise bu evren
Güneşler ülkesinden çalınmış değilse şu yıldızlar
Onu yaratanların alın teri ile çiçeklenmişse
Bu en güzel miras
Bu topraklar
Toprağa özlem duyan toprak çocukları

Neden uyarmıyor sizi
Makinaların senfonisinde söylenen türküleriniz
Neden karanlıktasınız
Gardaş kafaların ışınları aydınlatırken gezegenleri
Kara elmasa renk verirken yazgılarınız
Neden
Neden suskunsunuz böylesine
Kuşkularınız ne?

Galip M. ATAÇ

Dumanlı Öykü

Dört duvar yüreğimin tam ortasında
. . . . sefil
bırakılmış
içinde siyah bir kakül
mavilik kızıla güneş karanlığa gebe
susmuş artık kaval sesleri
koyunu kuzuya
kezbanı tutkuya esir
basık basık minyatür bacalı evler
ve durmadan
o da kezbanın öyküsünü söyler
benden çok içli ve iyimser
hani köşe başında bir sarhoş
. . . . ve
komada
susmuş
bil el izi
son sahilimizde
bozulmağa yer tutmuş.

A. Murat YEŞİLYURT

GERÇEKLER

Bizi uyuttuk sanırlar
Uyanmışız, dinliyoruz.
Bizi korkuttuk sanırlar
Korkmadık, sabrediyoruz.

Gerçekler gizli tutulur,
Görünürse kapatılır,
Bal diye pekmez satılır
Biz bunları görüyoruz.

Fermanî alın terimiz,
İhsani'dir önderimiz,
İsterse gitsin serimiz,
Gerçekten ayrılmıyoruz...

Âşık FERMANİ

GERÇEKLER POSTASI

Birinci Cildin İndeksi

(Rakkamlar, adı geçenin yazısının bulunduğu sayıyı göstermektedir.)

AYDINLIK YAYINEVİ
GERÇEKLER POSTASI

Siyasal Gazete
Şimdilik ayda bir çıkar

SAYI: 12 — EYLÜL 1967

Sahibi, Sorumlu Yönetmeni:
Alpay KABACALI

İdare Müdürü :
Atilâ YÜCELAL

Yazışma: P.K. 1116 — İstanbul

Özel görüşmeler için Cumartesi günleri 13.30 - 14.30 arası (Cağaloğlu, Şerefefendi Sok. No. 28 de) Basın İş Sendikasına gelinebilir.

Sayısı 1, Yıllık abonesi 12 lira.

İlânlar pazarlıkla alınır.

Gazetemizin adı anılmadan yazı ve resim aktarılamaz.

Yazı Kurulu:
Oktay AKBAL
Alpay KABACALI
Kemal SÜLKER
Kâni ŞENGÜL
Ayhan YETKİNER

Ankara Temsilcisi:
Avukat Şanlı ASLANGÜL
Denizciler Cad. Börekçi Han 4 - 31
Tel.: 11 80 71 Ankara

Dizgi — Baskı :
Çelikcilt Matbaası